

Nefnda- og greiningarsvið Alþingis
Smiðju
Tjarnargötu 9
101 Reykjavík

Dagsetning 7. október 2026

Umsögn Sjálfstæðra skóla (SSK) um drög að frumvarpi til laga um aðgang barna að samfélagsmiðlum

Sjálfstæðir skólar (SSK) fagna markmiðum frumvarpsins og telja það mikilvægt og rökrétt skref í þá átt að styrkja vernd barna í stafrænu umhverfi og skapa skýrari samfélagsleg viðmið um notkun þeirra á samfélagsmiðlum.

Frumvarpið hefur verið rætt meðal stjórnenda sjálfstæðra grunnskóla og ríkir almennt jákvæðni gagnvart markmiðum þess. Um leið telja skólastjórnendur að ýmis atriði sem snúa að framkvæmdinni þurfi að skýra betur, einkum hvað varðar hlutverk grunnskóla, fyrirkomulag fræðslu og þau úrræði sem skólum verða tryggð til að sinna verkefninu.

Hlutverk grunnskóla þarf að vera skýrt

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir reglubundinni fræðslu til barna, foreldra og forsjáraðila um ábyrga notkun samfélagsmiðla, meðal annars á vettvangi grunnskóla.

Mikilvægt er að skýrt sé hvað felst í þessu hlutverki grunnskólanna og til hvers er ætlast af þeim. Afmarka þarf ábyrgð skólanna, umfang fræðslunnar og með hvaða hætti gert er ráð fyrir að henni verði sinnt.

Skýr umgjörð er nauðsynleg svo ekki skapist óvissa um ábyrgð og verkaskiptingu milli skóla, heimila og stjórnvalda. Skólar geta gegnt mikilvægu hlutverki í fræðslu og forvörnum, en framkvæmdin þarf að vera þannig úr garði gerð að hlutverk þeirra sé vel skilgreint og raunhæft.

Fræðsluefni, tími og fjármögnun

Ef grunnskólum er ætlað aukið hlutverk með lögunum þarf jafnframt að liggja fyrir hvernig staðið verður að fræðslunni, hvaðan fræðsluefnið kemur og hver ber ábyrgð á gerð þess og miðlun.

Ekki verður talið eðlilegt að hver skóli þurfi að þróa eigið fræðsluefni frá grunni. Æskilegt væri að vandað og samræmt fræðsluefni ásamt leiðbeiningum yrði þróað miðlægt og gert aðgengilegt öllum grunnskólum. Þar mætti til að mynda horfa til Miðstöðvar menntunar og skólaþjónustu (MMS) sem mögulegs vettvangs fyrir þróun og miðlun slíks efnis. Með því mætti stuðla að samræmi og gæðum fræðslunnar en um leið tryggja skólum svigrúm til að laga hana að aldri, aðstæðum og þörfum nemenda.

Einnig þarf að huga að því hvar þessi reglubundna fræðsla á að rúmast innan skólastarfsins. Skóladagurinn og námstími nemenda er þegar þétt skipulagður. Ef um nýtt verkefni er að ræða þarf því að liggja fyrir hvort því verði sinnt innan núverandi skólatíma, hvort önnur verkefni eigi að víkja eða hvort gert sé ráð fyrir fræðslu utan hefðbundins skólatíma.

Samhliða þessu þarf að skýra hvernig kostnaður vegna verkefnisins verður fjármagnaður. Ef ný verkefni eða skyldur eru lagðar á grunnskóla þarf að tryggja að þeim fylgi nauðsynlegt fjármagn, fræðsluefni og faglegur stuðningur.

Fræðsla og þátttaka foreldra

Frumvarpið leggur ríka áherslu á ábyrgð foreldra og forsjáraðila og tekur SSK undir mikilvægi þess. Samstarf heimila og skóla er lykilþáttur í því að skapa sameiginleg og skýr viðmið um samfélagsmiðlanotkun barna.

Reynsla skólastjórnenda sýnir þó að erfitt getur verið að ná til allra foreldra með fræðslu og fundum. Þátttaka getur meðal annars ráðist af því hvenær fræðslan fer fram og getur verið erfiðara fyrir foreldra að mæta utan hefðbundins vinnu- og skólatíma.

Því þarf að huga sérstaklega að því hvernig fræðslu til foreldra og forsjáraðila verður háttað og hvernig stuðla megi að góðri þátttöku þeirra. Um leið þarf að vera skýrt hvar ábyrgðin á þeirri fræðslu liggur. Ekki ætti að gera grunnskólum einum að bera ábyrgð á því að ná til foreldra eða tryggja þátttöku þeirra.

Að lokum

SSK styður markmið frumvarpsins og telur að sameiginleg og skýr viðmið um samfélagsmiðlanotkun barna geti verið mikilvægt skref í þágu velferðar þeirra.

Til þess að markmiðin náist þarf framkvæmdin hins vegar að vera skýr, raunhæf og vel undirbúin. Sérstaklega þarf að afmarka hlutverk grunnskóla, tryggja aðgengi að samræmdu og vönduðu fræðsluefni og skýra hvernig fræðslu til foreldra og forsjáraðila verður háttað.

Jafnframt þarf að tryggja að nýjum verkefnum grunnskóla fylgi viðeigandi fjármagn og faglegur stuðningur. Með skýrri verkaskiptingu og góðri umgjörð eru meiri líkur á að markmið frumvarpsins náist og að framkvæmd þess verði farsæl.

Virðingarfyllst,

f.h. Sjálfstæðra skóla

Alma Guðmundsdóttir

Formaður Sjálfstæðra skóla